

Gdańsk, 2017.04.19

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Alicji Szylejko
pt. „Analiza determinant obciążenia biopsychospołecznego pracowników bloku
operacyjnego warunkujące wystąpienie zespołu wypalenia zawodowego.”

Przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska jest 195-stronicowym opracowaniem o układzie typowym. Poruszana tematyka związana jest z aspektami dotyczącymi zespołu wypalenia zawodowego („burn-out syndrome”) u osób aktywnie uczestniczących w chirurgicznych procesach terapeutycznych chorych w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Białymstoku.

Zespół wypalenia zawodowego to jedno z ważnych pojęć, które pojawiło się w psychologii w latach 70-tych XX w. Użyli go niezależnie od siebie psychiatra Herbert Freudenberger i psycholog społeczny Christina Maslach. Jest to stan fizycznego i psychicznego wyczerpania pracą zawodową, który powstaje w wyniku działania długotrwałych negatywnych uczuć rozwijających się w związku z obciążeniami zawodowymi. Wśród przyczyn wpływających na wystąpienie tego zespołu istotne są cechy charakteru, sposób przeżywania swojej pracy i uświadomione lub nieuświadomione oczekiwania, także o charakterze psychologicznym, związane z wykonywanym zawodem. Zespół wypalenia jest głębokim rozminięciem się w oczekiwaniach i utratą sensu wykonywanej pracy.

Wypalenie zawodowe pojawia się u przedstawicieli różnych zawodów. Szczególnie jednak narażone są osoby wykonujące zawody związane z bliskim kontaktem z innymi ludźmi, pomocą innym, zwłaszcza chorym, słabszym lub dzieciom.

Wstęp pracy Doktorantka rozpoczyna od przedstawienia organizacji pracy na bloku operacyjnym, specyfiki pracy zespołów operacyjnych oraz zagrożeń w pracy na bloku operacyjnym. Szczegółowo omawia terminologię dotyczącą: satysfakcji z pracy, stresu przechodząc dalej do przedstawienia kryteriów rozpoznania, mechanizmów powstawania,

WPLYNĘŁO DO DZIEKANATU
Wydziału Nauk o Zdrowiu

dnia 24.04.2017
Guzik

objawów oraz następstw zespołu wypalenia zawodowego. Następnie szczegółowo omawia możliwości zapobiegania temu zespołowi.

W kolejnym rozdziale omawia behawioralne podstawy procesu „radzenia ze stresem” oraz psychobiospołeczne aspekty „zadowolenia z życia”.

Cel pracy jest postawiony jasno. Doktorantka planuje ocenić czynniki predysponujące do powstawania zespołu wypalenia zawodowego u osób aktywnie uczestniczących w chirurgicznych procesach terapeutycznych chorych w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Białymstoku. Cel ten będzie realizować poprzez: ocenę własnej skuteczności i zadowolenia z życia lekarzy i pielęgniarek uczestniczących w procesie leczenia chirurgicznego oraz poziomu obciążeń psychospołecznych i satysfakcji z wykonywanej pracy jako czynników mogących wpływać na możliwość wystąpienia zespołu wypalenia zawodowego u tych osób. Za cel aplikacyjny Doktorantka przyjęła sformułowanie praktycznych wniosków, które pozwolą na rozpoznanie i ewentualną eliminację niekorzystnych czynników mających bezpośredni wpływ na pracę na bloku operacyjnym personelu medycznego, co mogłoby pozwolić na poprawę jakości standardów pracy oraz podniesienie poziomu świadczonych usług medycznych.

Doktorantka oparła się w swojej pracy na środowisku pracowników ochrony zdrowia Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku. Badanie podzieliła na dwa etapy: pilotażowy i zasadniczy. W części pilotażowej wykorzystała autorski kwestionariusz mający za zadanie ocenę, czy problem zespołu wypalenia zawodowego może dotyczyć zaplanowanej grupy osób wchodzących w skład zespołów operacyjnych powyższego podmiotu medycznego. W części zasadniczej badania Doktorantka oparła się na standaryzowanych kwestionariuszach oceniających poziom zadowolenia z pracy, poziom obciążenia psychicznego, ponadto poziom wypalenia zawodowego, a także poziom poczucia własnej skuteczności i zadowolenia z życia. W pierwszej części badania grupę respondentów stanowiły osoby uczestniczące w zabiegach operacyjnych na bloku ogólnym i bloku Kliniki Ginekologii i Ginekologii Onkologicznej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku - łącznie 254 osoby. W drugim etapie badaniem objęto dodatkowo osoby pracujące na bloku Kliniki Kardiochirurgii i Chirurgii Twarzowo-Szczękowej - łącznie 316 pracowników. W skład grupy na obu etapach analizy włączono: lekarzy chirurgów i anestezjologów oraz pielęgniarki operacyjne i anestezjologiczne.

Metody badawcze zostały przedstawione prawidłowo. Badania wykonano w oparciu o uzyskaną zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku.

Uzyskane wyniki zostały poddane analizie statystycznej i przedstawione w czytelnych 59 tabelach oraz na 31 wykresach.

Dalej Doktorantka przeprowadziła szeroką dyskusję opisując uzyskane wyniki na tle właściwie dobranego piśmiennictwa krajowego i zagranicznego w liczbie 180 pozycji. Odnotowano drobny błąd. Na stronie 151. Doktorantka używa omyłkowo określenia „danej grupy narodowej” – mając na myśli - zawodowej. Dyskusję kończy bardzo istotne stwierdzenie, iż wczesne rozpoznanie oraz prewencja zespołu wypalenia zawodowego stanowią w obecnym świecie podstawowe mechanizmy zapewniające ciągłość świadczonych usług medycznych oraz ich jakość i powinny one stanowić podstawową składową wszelkich programów restrukturyzacyjnych szpitali w Polsce.

Wnioski przedstawione przez doktorantkę wynikają z przeprowadzonych analiz i realizują jednocześnie postawiony cel pracy. Szczególnie wniosek 4-ty uważam za bardzo cenny.

Trudno jest znaleźć w pracy większe uchybienia. Jest ona napisana poprawnym językiem i w sposób pozwalający na swobodną jej lekturę.

W podsumowaniu uważam, że przeprowadzone badania są bardzo cenne i posiadają istotne walory poznawcze, a jednocześnie wartość praktyczną dla poprawy opieki zdrowotnej w Polsce oraz jakości pracy i życia poszczególnych ludzi zaangażowanych w procesy terapeutyczne. Stwierdzam, że praca odpowiada wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim. Tym samym mam przyjemność przedłożyć Wysokiej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku wniosek o dopuszczenie mgr Alicji Szyłejko do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Marek Marcinisz